

Proiectul **“Periferii centrale ale Bucureștiului”** vizează două zone centrale ale orașului București cu valoare istorică, culturală și urbanistică foarte ridicată, dar și cu mari contraste sociale, economice și culturale. Aflate în strânsa vecinătate a centrului istoric al Bucureștiului, aceste zone sunt păstrătoarele unui patrimoniu cultural important și sunt parte din istoria orașului încă de la începuturile acestuia. În cadrul proiectului au fost concepute două trasee de vizitare a acestor foste periferii, prin care încercăm să oferim bucureștenilor și turiștilor curioși ocazia de a descoperi o parte din istoria și spiritul orașului București.

De la sat la oraș

O grămadă de sate înghesuite unul într-altul, așa descria orașul un călător străin ajuns în București pe la jumătatea secolului XIX. Zona din București situată la sud de Dâmbovița și-a păstrat vreme îndelungată trăsăturile rurale și a fost vreme de secole locuită cu precădere de populație săracă – agricultori, mici meșteșugari, muncitori -, și grupuri marginale – robi mănăstirești, cerșetori, calici. La începutul secolului XX zona de la sud și est de Dealul Mitropoliei a primit un impuls de dezvoltare constând în mari lucrări de amenajări publice, în numeroasele proiecte de realizare de locuințe și în înființarea platformelor industriale, dintre care o parte continuă să existe și să funcționeze și astăzi. Traseul cultural pe care vi-l propunem vă va conduce printr-una dintre zonele care păstrează în bună măsură caracteristicile urbane tipice ale vechiului București, ajutându-vă să descoperiți ce a fost pierdut o dată cu demolarea zonei învecinate, pe care a fost construită Casa Poporului.

Câmpia și dealul Filaret - continuare

Izvoarele au fost captate pentru a da naștere lacului din mijlocul parcului, când a fost acesta amenajat între 1904 și 1906, în cadrul Expoziției Generale Române. La Filaret era loc de plimbare pentru bucureșteni. Pantele Dealului Filaret erau acoperite cu vii, iar toamna locul era foarte căutat pentru mustăriile improvizate unde se putea bea must și mânca pastramă, cârnați și mititei. Câmpia Filaretului a fost locul unde s-au ținut marile întruniri ale revoluționarilor de la 1848, de unde și numele de “Câmpia libertății”, care se mai regăsește astăzi în numele pieței de la intrarea în Parcul Carol.

Fântâna Zodiac

Concepută de arhitectul Octav Doicescu, cel care a încercat să modernizeze Bucureștiul,

(sfârșit de secol 19 - perioada Revoluției Industriale) în care intrau cele 3 linii de cale ferată. Clădirea este importantă pentru istoria arhitecturii orașului datorită structurii metalice a acoperișului, care se sprijină pe zidurile portante prin console metalice. Aspectul frontonului triunghiular și decorațiile sunt o bună exprimare a integrării curentelor arhitecturale europene în contextul specific al Bucureștilor din a doua jumătate a secolului 19.

Autogara Filaret

Continuare traseu: str. Fabrica de Chibrituri, str. Constantin Miculescu, str. Silexului, str. Ing. Dumitru Teodoru

Industria și locuire - continuare

Trecem de Fabrica de Timbre, înființată în urma adoptării Legii timbrului și înregistrării din 1872. Fabrica, care a fost înființată ca serviciu în cadrul Ministerului de Finanțe, continuă să funcționeze și astăzi în subordinea Poștei Române. Depășim

10. Bucureștiul la jumătatea secolului XIX

În a doua jumătate a secolului XIX numeroși boieri și negustori încep să-și construiască case de-a lungul Căii Craiovei (Calea Rahovei, Podul Calitei sau Podul Calicilor), împingând tot mai departe comunitățile de săraci (calici) constituite pe terenurile, cândva ale Mitropoliei, situate de-a lungul acestui drum. Pe suprafețele neconstruite, acoperite de livezi și grădini, sunt trasate noi parcelări, cum este cazul străzii Gramont, situată între Piața Regina Maria (fostă George Coșbuc) și strada 11 Iunie (fostă Filaret). În planul orașului întocmit între 1844 și 1852 de maiorul Borroczyński în acest loc figurează niște bălți și Viile Grammont, care aparțineau unui nobil francez intrat în armata Țării Românești și care a deținut funcția de aghiotant al domnilor Gheorghe Bibescu și Barbu Știrbei. Începând cu 1893 aici ia naștere cartierul Grammont.

depărtându-l de stilul brâncovenesc, fântâna se află la intrarea principală a Parcului Carol I. Chiar dacă parcul a fost reamenajat și schimbat de mai multe ori, fântâna a rămas asemenea imaginii sale de la inaugurarea din 1935. Numele monumentului este dat de faptul că pe vasul din mijloc sunt reprezentate zodiile, în mozaicuri negre pe fond cenușiu, realizate de sculptorul Mac Constantinescu. Locul în care fântâna a fost amplasată nu a fost întâmplător, fiind unul cu importanță arhitecturală datorită faptului că în 1906 avusese loc Expoziția Generală Română. Aceasta a fost de nivel internațional, fiind înscrisă în șirul expozițiilor universale din acea perioadă și care promovau avansul tehnicii și importanța noilor linii arhitecturale. În plan local, expoziția era dedicată împlinirii a 40 de ani de la urcarea pe tron a regelui Carol I. În anul 1906, România aniversa și 1800 de ani de când în teritoriile actualei Românie se stabiliseră primii coloniști romani și de la cucerirea Daciei de către Traian, 40 de ani de domnie ai

clădirea Monetăriei Naționale, ridicată în 1935 printr-un decret regal de reînființare a Monetăriei, care nu mai funcționa de 45 de ani. Parcelările interbelice de pe străzile din jur – Constantin Miculescu, Ing. Dimitrie Tacu, parcelarea Stătescu – Intr. Viilor, situate în vecinătatea noilor instituții publice de interes local și a fabricilor, au fost destinate funcționarilor și muncitorilor. Locuințele ieftine din zona cuprinsă între strada Silexului și stada Ing. Dumitru Teodoru, făcute după modele tipizate, sunt specifice cartierelor muncitorești interbelice.

Continuare traseu: Șoseaua Viilor, Bdul George Coșbuc

9. De la vin la bere

Șoseaua Viilor era numele unui mic drumeag care trecea printre vile și cramele de la sud de oraș, pe pantele Dealului Filaretului până la Dealul Măicăneștilor, unde este astăzi cimitirul Bellu. Vilele Bucureștiului produceau cantități imense de

Imobile de locuințe de pe Bulevardul Regina Maria (nr 35-37)

Aceste două imobile alipite „în oglindă”, cu spații comerciale la parter, și care au suferit refaceri nefidele ale ornamentelor originale, ilustrează așezarea de tip „la stradă”, cu construcția la cornișă specifică reglementărilor urbane ale vremii. Ambele sunt case cu gang și turn ce desemna bunăstarea familiei care locuia în ea și ale căror afaceri le găzduiau.

Imobile de locuințe de pe Bulevardul Regina Maria (nr 10, nr 32-34, 74, 76, 88)

Toate acestea se înscriu ca funcțiune în imobilele de apartamente construite la începutul secolului XX, până în 1930. În general aveau 1-2 apartamente pe etaj și găzduiau familii cu bunăstare din vremea respectivă. În comun au decorațiunile specifice și nelipsita fereastră rotundă, obiect importat odată cu decorațiunile eclectice de inspirație barocă. Modelele de decorațiuni circulau la vremea

Regelui Carol I și 25 de ani de când Principatele Române deveniseră Regat.

Fântâna Zodiac

Continuare traseu: str. Dr. Constantin Istrati, dreapta pe scări în sus, Aleea Suter, Str. Col. Gheorghe Cotescu, Str. Lămâitei, Parcul Filaret, Piața Gării Filaret

8. Industrie și locuire

După jumătatea secolului XIX, zona de sud, considerată până atunci nesigură, începe să devină interesantă și pentru alte categorii sociale. Prim-ministrul Constantin Bosianu își construiește casă pe strada Cuțitul de Argint, după 1856, în culmea Dealului Filaret. Un element important care crește atractivitatea zonei este nou construita cale ferată ce leagă capitala de Giurgiu. La începutul secolului XX și în perioada interbelică sunt realizate parcelări burgheze cum

vin, păstrat în butoaie de lemn în pivnițe de zid, lemn sau pământ. Întregul oraș avea o cultură a vinului și a cârciumelor. Apariția filoxerei la finalul secolului al XIX-lea a distrus o mare parte din plantațiile de viță de vie.

În a doua jumătate a secolului XIX în București începe să se fabrice bere. Se înființează prima fabrică de bere, Fabrica Luther, urmată în scurtă vreme de Fabrica de Bere Oppler, și de Fabrica de Bere Bragadiru. Construită de industriașul Dumitru Marinescu Bragadiru și amplasată pe Calea Rahovei, Fabrica Bragadiru ajunge la începutul secolului XX lider de piață.

Palatul și Fabrica de bere Bragadiru

Acesta este un alt exemplu de arhitectură industrială care conturează identitatea locului, situat la limita Centrului Vechi al orașului. Numele îl primește de la Dumitru

respectivă prin cataloage aduse de meșterii noștri din Vestul Europei și reproduse ca modele din ipsos. Contrastul dintre culorile folosite pe piesele în relief și restul fațadei este un lucru păstrat, nu adăugat. Medalioanele sunt simbolul influențelor neoromânești și orientale care erau la modă în perioada respectivă.

Traseul nostru se încheie în Piața Unirii.

Legendă:

Monument istoric

Continuarea traseului pe ruta indicată

Acest material este disponibil online la adresa: <http://www.sinaptica.ro/periferii-centrale-ale-bucurestiului>

©Sinaptica, București, 2016

Traseu cultural urban
“De la sat la oraș”

Un proiect al Asociației Sinaptica

este cea de pe Aleea Suter, unde avem construcții de tip vilă și locuințe individuale cu arhitectură diversă și cu spațiu în jurul construcției. În apropierea gării Filaret se înființează o serie de platforme industriale: întreprinderea metalurgică Wolff, pe strada Constantin Istrati nr. 1, încă funcțională sub numele de S.C. Hesper S.A.; Monetăria Statului; Fabrica de Chibrituri; Fabrica de Timbre.

Autogara Filaret

Gara Filaret a fost prima gară din București, construită la 1869, capăt de linie pentru prima cale ferată din Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești: București-Giurgiu. Linia de cale ferată ar fi trebuit să ajungă la Istanbul, pentru un acces cât mai rapid la porturile Mediteranei, dar începerea războiului ruso-turc, Războiul de Independență (1877-1878) pentru români, a oprit construcția la Giurgiu. Construcția are aspect de hală, specific vremii

Marinescu Bragadiru, mare industriaș al vremii. Acest complex era mai mult decât un loc de producție, era o zonă de adunare, un nucleu al societății.

Fabrica de bere a fost înființată în 1895, iar alături a fost ridicat Palatul Bragadiru, drept loc de recreere. La naționalizarea din 1948 a fost redenumită Fabrica de Bere Rahova. A continuat să funcționeze ca fabrică de bere până în anii '90. Halele de pe bd. George Coșbuc, văzute dinspre Piața Regina Maria ilustrează o caracteristică eclectică a vremii, cu o orizontală dominantă pe toată fațada străzii, care, deși este în pantă, își păstrează aceeași cotă pe toată lungimea. Se remarcă zidurile de panoplie, care maschează întreruperea frontului continuu de la bulevard (rezultat din intersecția unor volume orientate diferit în cadrul fabricii).

Palatul și Fabrica de bere Bragadiru

Continuare traseu: Bdul George Coșbuc, Piața Regina Maria, Bdul Regina Maria

Proiect cultural finanțat în cadrul Programului cultural "București - Orașul în-vizibil" 2016

1. Dealul Mitropoliei

La poalele Dealului Mitropoliei, din spatele statuii lui Barbu Catargiu, privim spre piața Unirii, încercând să ghicim locul în care era insula formată de Dâmbovița și afluentul ei Bucureștioara. Ostrovul Dâmboviței era suficient de mare încât pe el să se înființeze o mahala, numită în secolul al XVIII-lea Sf. Nicolae din Prund. Încercăm să ne imaginăm piața Unirii fără fântâni și fără intersecția uriașă, deși pare atât de greu să mergem înapoi în timp, chiar și până în anii 80, în care piața a căpătat configurația de acum și a pierdut o parte semnificativă a clădirilor istorice ridicate pe locul fostului ostrov. Aleea ne conduce spre vârful dealului, cândva acoperit de vii și livezi, unde acum se află Ansamblul Patriarhal.

Continuare traseu: Aleea Mitropoliei

2. Ansamblul Patriarhal - Catedrala patriarhală, Palatul Patriarhiei și Reședința patriarhală

Dealul Mitropoliei sau Dealul Patriarhiei este un punct istoric, cultural, arhitectural și turistic important și un reper pentru ortodoxismul din România. În prezent, pe Dealul Patriarhiei se găsesc: Biserica Patriarhiei, Paraclisul Palatului Patriarhal, Clopotnița din Dealul Patriarhiei, Palatul Patriarhal, care în trecut a fost Palatul Camerei Deputaților.

Biserica Patriarhiei (1654-1658), aflată în centrul ansamblului, a devenit Mitropolia Țării Românești imediat după sfințire, iar după primul război mondial a fost transformată în Patriarhie. Din punct de vedere arhitectural, aceasta este o copie a Mănăstirii Curtea de Argeș, realizată de Neagoe Basarab. Se spune că paraclisul bisericii este piesa cea mai valoroasă a ansamblului. Clopotnița amintește de zidurile ce împrejuiau

complexul mănăstiresc. Aceasta a fost construită în anul 1698 la ordinul lui Constantin Brâncoveanu. Palatul Patriarhal este rezultatul refacerii vechii săli a Adunării Deputaților, căruia i-au fost adăugate diverse corpuri de-al lungul timpului. Până în anul 1997, actualul Palat al Patriarhiei a fost sediul Camerei Deputaților. De asemenea, în incinta în care se întrunea Divanul Domnesc, Alexandru Ioan Cuza a fost ales domn al Moldovei și al Țării Românești.

Biserica Patriarhiei (1654-1658)

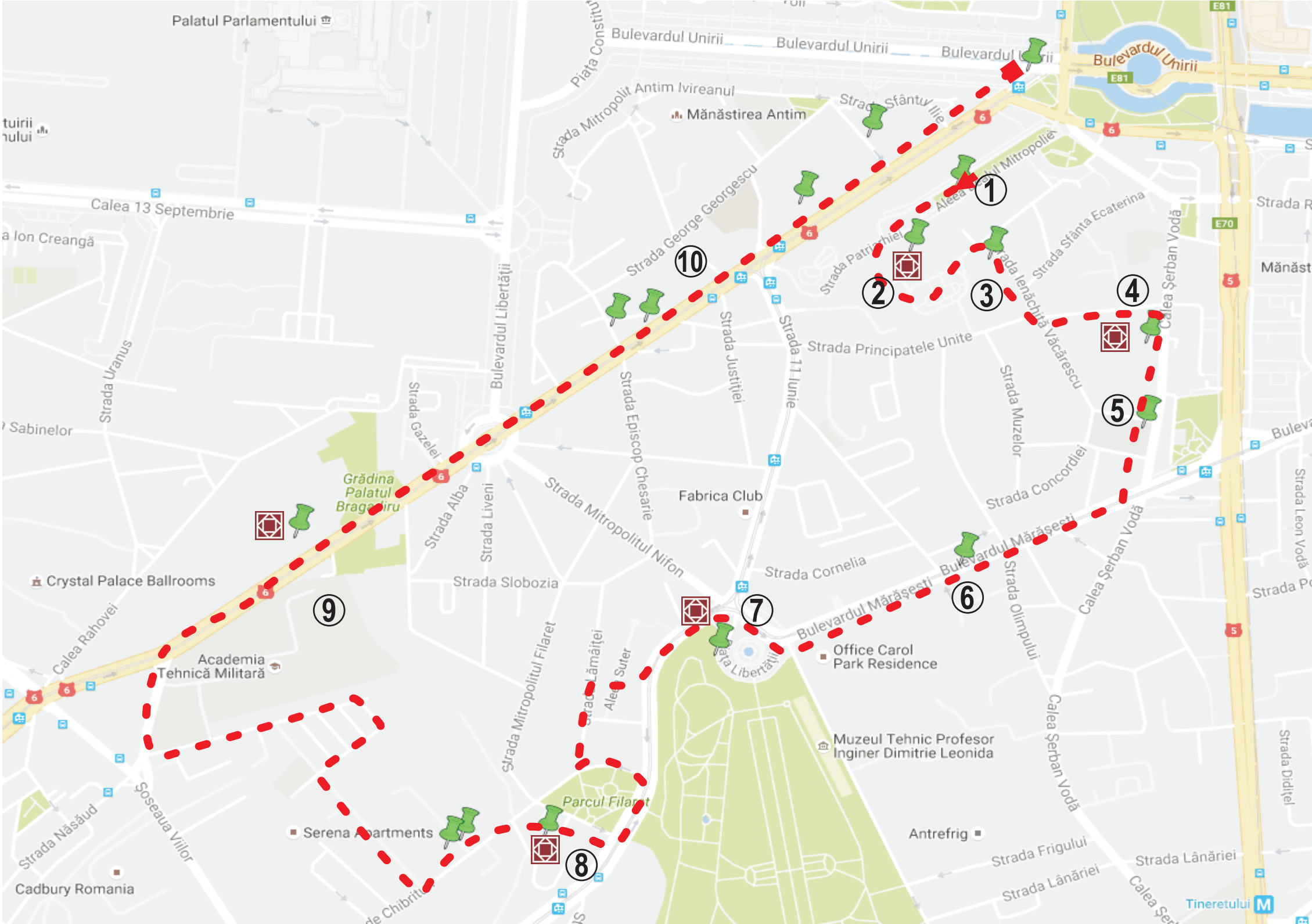

Continuare traseu: în spațiul strâmt dintre primele imobile ce se învecinează cu Palatul Patriarhiei se găsește o scară, ce oferă acces direct în strada lenăchiță Văcărescu. Continuare traseu: str. lenăchiță Văcărescu, str. Bibescu Vodă, Calea Șerban Vodă

3. Podul Beilicului

Calea Șerban Vodă a fost una din arterele importante ale orașului, numele îi vine de la

domnitorul Radu Șerban (1602 – 1611) care a poruncit ca ulița care pornea de la Curtea Veche să fie podită cu bârne de lemn. În secolul al XVIII-lea i se mai spunea și Podul Beilicului, de la beylik, demnitate deținută de un bey, "guvernator al unei provincii otomane". Pe acest drum intrau în București, venind dinspre Giurgiu, alaiurile domnitorilor fanarioți numiți de Înalta Poartă și ale înalților demnitari otomani. Locuitorii mahalalelor din zonă se îmbulzeau pe Podul Beilicului să vadă spectacolul oferit de alaiuri: caii bogat împodobiți, boierii îmbrăcați în haine scumpe, defilarea oștilor, muzicanții turci și tarafurile de lăutari, defilarea breslelor și a negustorilor bucureșteni. De la fostele mahalale învecinate cu Podul Beilicului se mai păstrează câteva nume de străzi și de biserici din zonă: strada și biserica Sfânta Ecaterina, învecinată acum cu Facultatea de Teologie Ortodoxă; biserica Sfântul Spiridon Nou, pe Calea Șerban Vodă; strada și mănăstirea Radu Vodă, cândva învecinate cu Calea Șerban Vodă, despărțite acum de bulevardul Dimitrie

Cantemir; biserica Slobozia în jurul căreia s-a format după 1600 Slobozia Domnească, păstrată în mod excepțional în fața blocurilor cortină, în urma lucrărilor de străpungere a bulevardului.

4. Casă de târgoveț – Casa Voina

Această locuință a fost construită în perioada 1790-1800 și, ca oricare alt monument istoric care a rezistat până în prezent, a trecut prin mai multe transformări (1883-1896) și renovări (1994-1998).

Casa de la numărul 33 de pe Calea Șerban Vodă apare și în planul Borroczyn, primul plan cadastral al Bucureștiului, realizat în perioada 1844-1852. Din aceste documente se deslușește un stil propriu de locuire a mahalalei, cu parcele înguste și adânci. În perioada comunistă și după aceea, casa modestă cu pridvor a fost înconjurată de construcții noi, în totală contradicție cu specificul locului, care ascund istoria locului.

Singura casă de acest tip care a supraviețuit în București, cu pridvor și decorații originale, deși a suferit modificări atât în materialele folosite pentru restaurare, cât și în compartimentarea interioară este un exemplu unic, fidel de casă de târgoveț de secol XVIII.

Casa Voina – Str. Șerban Vodă nr. 42

Continuare traseu: Piața Concordia

5. Maidanul Dulapului

Clădirea monument istoric a Școlii nr. 74 Enăchiță Văcărescu a fost ridicată la 1897, pe un teren care aparținuse familiei boierilor Văcărești. Prima școală din acest loc a fost însă înființată în 1864, ca urmare a legii instrucțiunii publice din timpul lui Alexandru Ioan Coza, care prevedea gratuitatea și obligativitatea învățământului primar. Inițial școala era o simplă casă cu trei încăperi, transformată în școală pentru copiii celor de pe Podul Șerban Vodă. I se mai spunea Școala de la

Maidanul Dulapului, de la locul viran aflat în vecinătate, cuprins între Podul Șerban Vodă și actuala stradă lenăchiță Văcărescu, unde mahalagii din împrejurimi se distrau dându-se în scrânciob sau "dulap" - leagăn de lemn cu patru locuri care se învârtește.

Continuare traseu: bulevardul Mărășești

6. Fabrica de Gaz

La sud de bulevardul Mărășești înspre strada actuală a Lănăriei în secolul al XVII-lea se afla satul Broșteni, încorporat ulterior în structura orașului, iar în secolul următor, în continuarea mahalalei Slobozia Domnească și a Broștenilor, se formează mahalaua Cărmidarii de Jos. La final de secol XIX și început de secol XX în zonă sunt realizate mai multe parcelări, cumpărate mai ales de către muncitorii de la fabricile din apropiere, de agricultori, lucrători cu ziua și în genere de persoane cu venituri mici. De-a lungul bulevardelor nou trasate se așează funcționari

mijlocii, comercianți și alți reprezentanți ai vieții urbane. La sfârșitul secolului XIX bulevardul purta numele de Fabrica de Gaz, de la Uzina de Gaz Filaret aflată pe strada Candiano Popescu, în spatele actualului Muzeu Tehnic. Uzina asigura iluminatul stradal cu gaz, iar după 1907 devine Uzina Electrică și de Gaz, fiind cea mai mare centrală electrică din țară.

Continuare traseu: Piața Libertății

7. Câmpia și dealul Filaret

Aflată la periferia orașului, această zonă a fost proprietatea Mitropoliei. Zona era cunoscută pentru mlaștina și izvoarele care o alimentau, de unde sacagii luau apă și animalele erau aduse la adăpat, dar și pentru viile și grădinile de zarzavat care furnizau hrană târgoveților. Dealul Filaretului este bogat în ape, apa celor patru izvoare era captată într-o fântână ctitorită de către Filaret, mitropolitul Țării Românești între 1792 și 1793.